

Rapport 4

Regnskapsrevisjonen
2023 –
Oppsummering av
utvalgte
undersøkelser

2024

Siste publikasjoner fra Kommunerevisjonen i Oslo

Kommunerevisjonens rapporter i 2024

Rapport 1/2024	Vedlikehold og fornyelse av vann- og avløpsnett
Rapport 2/2024	Eierskapskontroll av Oslobolig AS Kommunerevisjonens rapporter i 2023
Rapport 3/2027	Grønne anskaffelser – klima- og miljøkrav

Kommunerevisjonens rapporter i 2023

Rapport 1/2023	Eierskapskontroll av Oslo Business Region AS
Rapport 2/2023	Personvern i skoler
Rapport 3/2023	Munchmuseets arbeid med habilitet og forebygging av misligheter og korrupsjon
Rapport 4/2023	Oppfølging av barn og unge etter koronapandemien – Ungdomsskole og skolehelsetjenesten
Rapport 5/2023	Eiendomsforvaltning av Oslo kommunes tomme bygg
Rapport 6/2023	Helsehus i Oslo - Bemanning og kompetanse
Rapport 7/2023	Kommunens bruk av innkjøpsmakt – Samkjøpsavtaler
Rapport 8/2023	Regnskapsrevisjonen 2022 – oppsummering av utvalgte undersøkelser
Rapport 9/2023	Lokal medvirkning i plansaker
Rapport 10/2023	Oppfølging av eierskapskontroller
Rapport 11/2023	Rekruttering og oppfølging av fosterhjem
Rapport 12/2023	Konsulentbruk i Oslobygg KF
Rapport 13/2023	Tilbudet til hjemmeboende med demens og deres pårørende
Rapport 14/2023	Eierskapskontroll av Oslo Nye Teater AS
Rapport 15/2023	Fremkommelighet for personer med funksjonsnedsettelse
Rapport 16/2023	Kvalitet i helsehus
Rapport 17/2023	Oppfølgingsundersøkelse etter rapport 12/2020 Oppfølging av personer med ruslidelser
Rapport 18/2023	Oslo Origos arbeid med digitalisering av Oslo kommune
Rapport 19/2023	Tilfluktsrom
Rapport 20/2023	Personvern og informasjonssikkerhet i helse- og omsorgssektoren
Rapport 21/2023	Økonomisk sosialhjelp og økte levekostnader

Forord

Gjennomgang av internkontroll og regelverksetterlevelse på ulike områder innenfor økonomiforvaltningen er en del av regnskapsrevisjonen av Oslo kommune. Revisjonen skal bidra til å sikre at kommunens regnskap er avlagt uten vesentlig feilinformasjon samt være et bidrag til å forbedre internkontroll og forebygge og avdekke misligheter og feil.

Kommunerevisjonen oppsummerer i denne rapporten resultatene fra utvalgte undersøkelser i regnskapsrevisjonen i 2023 med vekt på kommunens økonomiske internkontroll. Rapporten legges frem for kontrollutvalget. Rapporten kan være et bidrag til at utvalget kan holde seg orientert om regnskapsrevisjonens arbeid, jf. kommuneloven § 24-2 om *Revisors ansvar og myndighet* og forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 3 om *Kontrollutvalgets oppgaver ved regnskapsrevisjon*. I tillegg kan kontrollutvalget gjennom rapporten få innsikt til å vurdere om den økonomiske forvaltningen foregår i samsvar med gjeldende bestemmelser og vedtak, jf. kommuneloven § 23-2 bokstav b.

8. mars 2024

Unn H. Aarvold
kommunerevisor

May-Britt Bratlie
avdelingsdirektør

Innhold

Innledning.....	7
1 Internkontroll i økonomiforvaltningen	8
1.1 Kommunens styring og kontroll	8
1.2 Kommunens styring av informasjonssikkerhet.....	9
1.3 Internkontrollens betydning for økonomiforvaltningen og regnskapsrevisjonen.....	9
2 Årets regnskapsrevisjon	12
2.1 IT-rettede kontroller og IT-revisjoner	12
2.2 Kontroller rettet mot mislighetsrisiko	13
2.3 Budsjettposter og budsjettpremisser	14
2.4 Forenklet etterlevelseskontroll med økonomiforvaltningen.....	14
2.5 Uttalelser og rapporter fra Kommunerevisjonen.....	14
2.6 Oppfølging av nummererte brev.....	15
2.7 Overordnet oppsummering fra årets utvalgte undersøkelser	16
3 Lønnsutgifter og sosiale utgifter.....	19
3.1 Kommunens lønnsutgifter	19
3.2 Test av kommunens lønssystemer	21
3.3 Særskilte lønnstransaksjoner.....	25
4 Utgifter fra kjøp av varer og tjenester, andre utgifter og tilskudd.....	27
4.1 Kommunens innkjøpsutgifter	27
4.2 Merverdiavgift og merverdiavgiftskompensasjon.....	29
4.3 Gjennomgang av internkontroll i kommunens system for bostøtte	31
4.4 Bruk av kredittkort.....	33
4.5 Kommunes tilskuddsforvaltning	34
5 Inntekter.....	37
5.1 Utleie og kontraktsforvaltning av kultur- og næringslokaler	39
5.2 Kontantomsetning i Utdanningsetaten	39

Innledning

Kommunerevisjonens årlige rapport med oppsummering av regnskapsrevisjonen med vekt på økonomisk internkontroll skal gi informasjon til kontrollutvalget. Rapporten skal også være et bidrag til kommunens politiske og administrative ledelse for å få ytterligere informasjon om hvordan kontrollen med økonomiforvaltningen i kommunen fungerer i praksis.

Regnskapsrevisjonen rapporteres først og fremst gjennom revisjonsberetningene for foretakene og bykassen, lånefondet og konsolidert årsregnskap. Revisjonsberetningene avgis til bystyret. I revisors beretning blir det under avsnittet *Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet* uttalt at revisor ikke gir uttrykk for en mening om effektiviteten av kommunens interne kontroll. I beretningen fremkommer det videre at risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, ettersom misligheter normalt søkes holdt skjult.

Regnskapsrevisjonen skal vurdere om kommunens ledelse har ordnet økonomiforvaltningen og den økonomiske rapporteringen på en betryggende måte og med forsvarlig kontroll. Funn og anbefalinger fra revisjonen blir oppsummert i brev til hver enkelt virksomhet. Kopi av brev blir sendt overordnet byrådsavdeling. Forhold som omfatter hele eller store deler av kommunen, er løftet i brev til byrådet eller til ansvarlig byrådsavdeling.

I revisors beretning fremkommer det at vi kommuniserer med kontrollutvalget om det planlagte omfanget av revisjonen. Kommunerevisor har for 2023 orientert utvalget muntlig om planer for regnskapsrevisjonen i kontrollutvalgets møte 20. juni 2023 under eventuelt. Det er også gitt en kort informasjon om status i arbeidet i kontrollutvalgets møte 19. desember 2023. Til kontrollutvalgets regnskapsmøte 23. april 2024 vil utvalget, som tidligere år, motta et brev hvor Kommunerevisjonen informerer om enkelte forhold som ligger til grunn for revisjonsberetningene og også om særlige områder eller utfordringer ved regnskapsrevisjonen for 2023.

Vi kommuniserer også særskilt til kontrollutvalget om ulike lovpålagte forhold. Dette gjøres i brev som nummereres fortløpende. I kontrollutvalgets møte 29. januar 2024 (sak 2) ble det gitt en oppsummering av nummererte brev til kontrollutvalget i 2023.

Undersøkelsene som omtales i denne rapporten er ikke alene tilstrekkelig for å konkludere i revisjonsberetningene på aktuelle regnskapsposter. De undersøkelsene som er trukket frem i denne rapporten kjennetegnes ved at de kan gjelde flere virksomheter i kommunen og dermed kan ha læringseffekt for flere.

Rapportens oppbygging

Rapporten er inndelt i fem hovedkapitler. I kapittel 1 omtaler vi hva internkontroll i økonomiforvaltningen innebærer i Oslo kommune. I kapittel 2 omtaler vi generelt hva som har vært viktig for årets regnskapsrevisjon. I kapittel 3 og 4 omtaler vi utvalgte undersøkelser for henholdsvis lønnsutgifter og innkjøpsutgifter, andre utgifter og tilskudd. I kapittel 5 omtaler vi utvalgte undersøkelser vedrørende inntekter.

1 Internkontroll i økonomiforvaltningen

Internkontrollbestemmelsen i kommunelovens kapittel 25 oppstiller minstekrav til kommunens internkontroll. Gjengitt fra loven skal byrådet: a) utarbeide beskrivelser av virksomhetenes hovedoppgave, mål og organisering, b) ha nødvendige rutiner og prosedyrer, c) avdekke og følge opp avvik og risiko for avvik, d) dokumentere internkontrollen i den formen og omfanget som er nødvendig og e) evaluere og ved behov forbedre skriftlige prosedyrer og andre tiltak for internkontroll.

Loven regulerer ikke hvordan kommunens system for internkontroll skal organiseres. Det er opp til kommunen selv å fastsette organisering, rutiner og prosedyrer og fastslå hvilke ansvarsfordeling som er hensiktsmessig for kommunes styring og kontroll.

1.1 Kommunens styring og kontroll

Byrådet er kommunens utøvende politiske organ og øverste ledelse for kommunens samlede administrasjon. Byrådet vedtok 7. april 2022 byrådssak 1036/ 22 *Instruks for virksomhetsstyring* og byrådssak 1037/ 22 *Instruks for internkontroll*. Disse instruksene angir rammene for byrådsavdelingenes styring og oppfølging av underliggende virksomheter, og virksomhetenes interne styring og oppfølging av egne tjenester/aktiviteter.

Bystyret vedtok i møte 20. desember 2023 *Oslo kommunes overordnede tiltaksplan mot korrupsjon 2024-2027* (sak 493). Formålet med tiltaksplanen er å styrke Oslo kommunes antikorrupsjonsarbeid. Tiltaksplanen inneholder tre tiltak på overordnet nivå. Disse handler om at kommunen skal ha systemer og styringsverktøy som effektivt understøtter arbeidet mot korrupsjon og korrupsjonslignende forhold.

I ansvarsfordelingen har kommunen en bestiller-/utførermodell der en enhet definerer behovene og kravene, mens en annen enhet har ansvar for å levere tjenester eller produkter i samsvar med disse kravene. Bestiller-utførermodellen innebærer en betydelig internfakturering, som inngår som et premiss i kommunens og virksomhetenes årlige budsjetter og økonomiplaner.

Byrådet formidler viktig informasjon og forventninger om blant annet økonomisk internkontroll til virksomhetene i Oslo kommune gjennom rundskriv. Rundskrivene kan være instruks, forskrifter, reglementer, rutiner og bystyrevedtak som skal iverksettes. Når instruksene for virksomhetsstyring og internkontroll ble formidlet til kommunes virksomheter i april 2022, ble det uttalt at *Instruks for virksomhetsstyring* er ett av flere virkemidler byrådet har for å utvikle styring og ledelse i Oslo kommune. Det ble videre uttalt: «For å lykkes må kommunen samordne innsatsen. Det krever en helhetlig tilnærming og samhandling mellom virksomheter/sektorer om felles løsninger til det beste for innbyggerne».

1.2 Kommunens styring av informasjonssikkerhet

I kommunens instruks for informasjonssikkerhet stilles det krav til at virksomhetslederne årlig skal gjennomgå informasjonssikkerheten for å ha en helhetlig oversikt over personvern- og informasjonssikkerhetsarbeidet i virksomheten. Arbeidet skal resultere i en egenerklæring til overordnet byrådsavdeling som videre oppsummerer arbeidet og rapporterer til Byrådsavdeling for finans.

I budsjettet for 2024 og økonomiplanen for 2024-2028 (Sak1) fremkommer det at Byrådsavdeling for finans har ansvar for strategisk IKT-styring og oppfølging knyttet til bruk av sektorovergripende IKT i kommunen. Byrådsavdelingen har også et overordnet ansvar for kommunens informasjonssikkerhet og personvern. Strengere nasjonale krav innenfor IKT-sikkerhet understøtter behovet for å ha bedre styring og kontroll i byrådsavdelingene og virksomhetene knyttet til etterlevelse av informasjonssikkerhetskrav. Som ledd i dette er det behov for å utvikle et styringsverktøy som kan tilrettelegge for god internkontroll. Dette arbeidet har startet, og vil fortsette i 2024.

Det fremkommer videre at Utviklings- og kompetanseetaten skal understøtte byrådsavdelingen i den strategiske IKT-styringen og kommunens behov for styringsinformasjon på områdene IKT, informasjonssikkerhet og personvern.

Strategi for kunnskapsbasert utvikling, innovasjon og digital teknologi for Oslo kommune ble vedtatt av bystyret i 2023. Utviklings- og kompetanseetaten har en sentral rolle i å bidra til gjennomføringen av strategien slik at kommunen når sine ambisjoner for tjenesteutvikling og -produksjon.

Sak 1 informer også om at personvern- og sikkerhetskompentansen for ledere skal økes, og det samme gjelder omfanget av informasjonssikkerhets- og personvernsskoordinatorer i kommunen. Viktige virkemidler i dette arbeidet vil blant annet være å videreføre og videreutvikle eksisterende nettverk, læringsprogram, veiledere, digitale maler mv. Dette vil være en prioritert oppgave i 2024. Kravene til informasjonssikkerhet og personvern har økt både som følge av nytt regelverk (GDPR) og et skjerpet trusselbilde. Byrådet har derfor styrket bydelene og Oslo Origo med én stilling hver for å arbeide mer systematisk og målrettet med dette.

1.3 Internkontrollens betydning for økonomiforvaltningen og regnskapsrevisjonen

Oslo kommunes internkontrollinstruks (byrådssak 1037/22) viser til at den nye kommuneloven tydeliggjorde krav til kommunes internkontroll. I saksfremlegget til instruksjonen ble det vist til NOU 2016: 4 Kapittel 24 «[...] Ved å etablere et system som forebygger brudd på regelverk, og ved å gjennomføre kontroll og avviksrapportering får man innsikt i det kommunen faktisk gjør, og dermed også et godt fundament for å gjøre korrigeringer og forbedringer.»

Instruksjonen har eget kapittel om krav til internkontroll i kapittel 4. Kapitlets punkt 4.2 om at risikostyring er viktig; «Byrådsavdelingene og virksomhetene skal ha et godt bilde av risiko på

eget område, samt et bevisst forhold til hvilket risikonivå som kan aksepteres». Vel så viktig er punkt 4.3 der det fremgår at «tiltak og kontrollaktiviteter skal iverksettes som følge av gjennomførte risikovurderinger» der man ser at risikobildet kan være høyere enn hva som bør aksepteres. «Tiltak og kontrollaktiviteter skal være dokumenterte og etterprøvbare». Det gis eksempler på forhold det skal legges særlig vekt på, blant annet etablere nødvendig kvalitetssikring i oppgaveløsningen og avdekke og følge opp avvik og risiko for avvik. Punkt 4.4 Informasjon og kommunikasjon legger blant annet vekt på «behov for særskilt rapportering i linjen dersom det foreligger betydelige avvik fra vesentlige forutsetninger og at arenaer for erfaringsutveksling, læring og god samhandling etableres». I punkt 4.5 om oppfølging og evaluering fremkommer det at «internkontrollen skal følges opp og evalueres for å sikre internkontrollen etterleves og fungerer som forutsatt og bidrar til utvikling og forbedring». Videre fremkommer det at det kan være behov for «uavhengig vurdering, testing og kontroll med vurdering om hele eller deler av internkontrollsystemet er tilstrekkelig, hensiktsmessig og fungerer etter forutsetningene og iverksette nødvendige korrigerende tiltak ved avdekking av svakheter og mangler».

Oslo kommune er organisert med åtte byrådsavdelinger, bystyrets sekretariat, 25 etater, 15 bydeler og tre foretak. Den økonomiske internkontrollen består av mange ulike kontrollmiljøer, både med tanke på størrelse og kompleksitet. Kommunens virksomheter har ulike forutsetninger og utfordringer knyttet til hvilke oppgaver og organiseringer de har. Utdanningsetaten, som er den største etaten, har 183 undervisningssteder. Utviklings- og kompetanseetaten er kommunens interne tjenesteleverandør og ivaretar konsernovergripende utviklings-, forvaltnings- og driftsoppgaver. Etaten skal også bidra til å modernisere kommunen ved å ta faglige initiativ og gi støtte til Byrådsavdeling for finans i forbindelse med den strategiske IKT-styringen. De ivaretar videre en rekke tjenester for kommunens virksomheter, som blant annet at de forvalter økonomisystemet og HR-systemet. Utviklings- og kompetanseetatens lønnstjenester er obligatoriske for alle virksomheter i Oslo kommune fra og med 2023. Når det skjer omorganisering og endringer i kommunen, vil det i en periode kunne oppstå utfordringer som kan medføre økt risiko.

Målet med den økonomiske internkontrollen er å forebygge og avdekke forhold som kan medføre vesentlig tap og feilinformasjon i kommunens avlagte regnskap eller manglende etterlevelse av lover og regler og være et bidrag til utvikling og forbedring. Som kommuneloven og kommunes internkontrollinstruks viser til, vil internkontroll være en prosess hvor kommunen også som en samlet enhet må evaluere om det kan være særskilte områder hvor byrådet må evaluere om kommunens internkontroll blir utøvd i den formen og omfanget som er nødvendig, gitt risiko på området, eller om det er andre forhold som kan innebære ytterligere tiltak.

Svak eller manglende internkontroll, gjør at våre utvalg og tester blir mer omfattende enn om vi kunne ha bygget på kommunens interne kontrollrutiner. Når vi vurderer at vi ikke kan bygge på den interne kontrollen, inngår det også i vår rolle å rapportere rettidig om funn som er viktige og relevante for at ledelsen kan iverksette tiltak på områder hvor det blir avdekket svak

internkontroll. Som revisor skal vi, avhengig av den vurderte risikoen relatert til avdekkede feil og mangler ved internkontrollen, kommunisere våre funn og anbefalinger til de som har overordnet ansvar for virksomhetens styring og kontroll og til de som fører tilsyn med den økonomiske forvaltningen.

2 Årets regnskapsrevisjon

Internkontroll av økonomiforvaltningen skjer på mange ulike nivåer i en kommune som Oslo. Gjennom regnskapsrevisjonen har vi kartlagt og testet rutiner og transaksjoner hos samtlige av kommunens virksomheter. Vi innhenter årlig ledelsens risikovurderinger knyttet til økonomirapportering, som blant annet inkluderer risiko for korrupsjon og misligheter og risikoer som følge av bruk av IKT og gjør våre vurderinger av disse. Basert på innhentet informasjon, kartlegging og diskusjon med nøkkelpersonell hos byrådsavdelinger og hos virksomhetene, fastsetter vi en angrepsvinkel for regnskapsrevisjonen som skal ivareta de vurderte risikoene for vesentlige feil i bykassen og i foretakenes årsregnskaper.

Denne rapporten inneholder i hovedsak resultater av kartleggingene og/eller testingen av den økonomiske internkontrollen som har inngått i vår oppgave om å bekrefte kommunens årsregnskap 2023 for bykassen, lånefondet og kommunens konsoliderte regnskap og for foretakenes årsregnskaper ikke inneholder vesentlige feil.

Som en del av oppgaven med å avlegge revisjonsberetninger, utfører vi også kontroller rettet mot relevante IKT-systemer, mislighetsrisiko, budsjettposter/budsjettpremisser, registrering og dokumentasjon av bokførte opplysninger. I tillegg skal vi etter kommuneloven utføre forenklet etterlevelseskontroll med økonomiforvaltningen og vi avgir en rekke attestasjoner og uttalelser i forbindelse med virksomhetenes bruk av øremerkede tilskudd. I det følgende vil vi beskrive disse oppgavene kort. Avslutningsvis presenterer vi en kort oppsummering av de områdene av revisjonen som er omtalt videre i denne rapporten.

2.1 IT-rettede kontroller og IT-revisjoner

Kommunen har en stor portefølje av ulike IKT-systemer som danner grunnlag for økonomiske transaksjoner. Disse systemene har en vesentlig betydning for den økonomiske internkontrollen i kommunen. IT-revisjoner utgjør en integrert del av regnskapsrevisjonen. Gjennom IT-revisjoner innhenter vi en rimelig sikkerhet for at IKT-systemene er satt opp på en måte som underbygger riktig regnskapsrapportering, og at det er etablert forvaltning og styring av IKT-systemene som bidrar til fullstendig og nøyaktig prosessering av data.

Kommunerevisjonen utfører også revisjonshandlinger og analyser knyttet til ulike deler av fellessystemene (økonomisystemet og HR-systemet) for å verifisere at det er etablert internkontroll som er med på å sikre at regnskapet ikke inneholder vesentlige feil. Denne typen revisjonshandlinger dekker internkontroll på tvers av kommunens virksomheter og gjelder i stor grad områdene lønn, innkjøp og andre forhold som inngår i kommunens regnskapsrapportering.

På samme måte som tidligere år, gjennomfører vi revisjonshandlinger mot kommunens ulike sektorsystemer som har betydning for regnskapsrapporteringen. For bydelene gjelder dette systemer som ivaretar brukerbetalinger for opphold i barnehager, plass i sykehjem, praktisk bistand, mv. Det omfatter også system for utbetalt sosialstønad, barnevern, tildeling av bolig,

bostøtte, bosetting og integrering av flyktninger. For disse systemene ser vi på tilgangsstyring, endringshåndtering og drift, noe som vil kunne påvirke prosessering av transaksjonene og dermed internkontrollen i de ulike bydelene. Revisjonshandlingene er innrettet for å kunne uttale oss om korrektheten av regnskapet på gitte områder. Samtidig er det viktig å følge med på endringer i IKT-systemene som vil kunne påvirke revisjonens angrepsvinkel.

Når det gjelder virksomhetsspesifikke IKT-systemer foretar vi revisjoner av disse på en rotasjonsbasis. For inntektssystemene blir det gjennomført enkelte revisjonshandlinger med mål om å bekrefte fullstendigheten av inntektene.

Våre IT-revisjoner og handlinger har ikke avdekket svakheter som indikerer vesentlige feil i regnskapet, men vi finner mangler på områdene for IKT-styring (systemeierskap og risikovurdering), leverandørstyring, endringsstyring og brukeradministrasjon. Avdekkede svakheter medfører ofte at vi utfører ytterligere revisjonshandlinger for å se om systemet bidrar til å sikre fullstendighet og nøyaktighet i behandling av data i systemet og at det eksisterer applikasjonskontroller som bidrar til rimelig sikkerhet for at regnskapet ikke inneholder vesentlige feil. Vi kommer nærmere inn på gjennomførte IT-revisjoner i kapittel 3-5.

2.2 Kontroller rettet mot mislighetsrisiko

Regnskapsrevisjonen skal innrettes slik at den bidrar til å forebygge og avdekke misligheter. Dette innebærer at revisjonen er innrettet mot kontroller knyttet til arbeidsdeling, tilgangskontroller til systemene, avstemming mellom systemene/ fullstendighetskontroller, gjennomgang av dokumentasjon mm. Arbeidet med å kartlegge, etterspørre, teste og evaluere rutiner har en forebyggende effekt og bidrar til å avdekke mislighetsrisiko. Vårt arbeid tar utgangspunkt i våre egne vurderinger og virksomhetsledelsens vurderinger av risiko for misligheter. Revisjonen bidrar til å være forebyggende når vi vurderer om kommunen har iverksatte tiltak og kontrollhandlinger på områder med særskilt risiko og følger opp avdekkede svakheter med virksomhetens ledelse.

Kommunerevisjonen har jevnlig kontakt med Seksjon for internrevisjon ved Byrådslederens kontor. Blant annet får vi i disse møtene tilgang til saker i kommunens sentrale varslingsordning, som er et viktig bidrag til våre risikovurderinger. Vi gjennomfører i tillegg en rekke ulike analyser fra kommunens ulike systemer på områder med en iboende mislighetsrisiko. Gitt resultat fra analysene, vurderer vi behov for mer detaljerte og målrettede revisjonshandlinger for å evaluere om rutiner og iverksatte tiltak bidrar til å redusere risikoen. Eksempel på slike revisjonshandlinger fremkommer i kapittel 2.5 oppfølging av nummererte brev som ikke er rettet eller tilstrekkelig fulgt opp, i kapittel 3.3 særskilte lønnstransaksjoner og i kapittel 4.4 bruk av kredittkort.

Når vi avdekker mangler eller vurderer at det er vesentlige svakheter ved den økonomiske internkontrollen, skal vi rapportere våre vurderinger til kommunens/virksomhetens ledelse. På områder hvor det er mislighetsrisiko, vil internkontroll og godt innarbeidede rutiner redusere muligheten for tyveri og redusere risikoen for at ansatte utsettes for urettmessige anklager om

økonomisk utroskap. Blir Kommunerevisjonens rapportering om funn og anbefalinger tatt til etterretning, kan vår revisjon være et bidrag til bedring av kommunens økonomiske internkontroll med utgangspunkt i risikostyring og evaluering av behov for mer målrettede tiltak.

2.3 Budsjettposter og budsjettpremisser

Kommuneloven stiller krav om at det i årsberetningen skal redegjøres for vesentlige beløpsmessige avvik mellom årsbudsjettet og årsregnskapet og for vesentlige avvik fra kommunestyrets premisser for bruken av bevilgingene.

I revisjonsberetningen skal revisor uttale seg om det er grunn til å tro at årsberetningen ikke gir dekkende opplysninger om vesentlige budsjettavvik. Som grunnlag for denne uttalelsen gjennomfører vi en såkalt forenklet etterlevelseskontroll i tråd med god kommunal revisjonsskikk. Arbeidet gjøres med utgangspunkt i en vurdering av risikoen for brudd på bystyrets premisser for bruken av bevilgninger, og en analyse av vesentlige avvik mellom kommunens budsjett og det avlagte regnskapet. Vi innhenter informasjon for å kunne vurdere hvordan kommunen sikrer at årsberetningene inneholder dekkende forklaring på eventuelle vesentlige avvik fra budsjettpremisser samt omtaler vesentlige beløpsmessige avvik mellom årsbudsjettet og årsregnskapet.

2.4 Forenklet etterlevelseskontroll med økonomiforvaltningen

Arbeidet med forenklet etterlevelseskontroll av økonomiforvaltningen tar utgangspunkt i en risiko- og vesentlighetsvurdering av økonomiforvaltningen til kommunen. Vurderingen skal legges frem for kontrollutvalget. For regnskapsåret 2023 ble vurderingen lagt frem til kontrollutvalgets møte 31. januar 2023 (sak 6).

For regnskapsåret 2023 gjennomfører vi to forenklede etterlevelseskontroller, én rettet mot bierverv og habilitet og én for kommunens opplysningsplikt etter skattebetalingsforskriften. Disse kontrollene er ikke ferdigstilt pr. februar 2024. Fristen for å rapportere disse to undersøkelsene til kontrollutvalget er 30. juni 2024.

I kontrollutvalgets møte 23. mai 2023 (sak 51) rapporterte vi resultatet av en forenklet etterlevelseskontroll av deler av kommunens regler om tilskuddsforvaltning. Denne rapporten ble ikke omtalt særskilt i vår oppsummering av utvalgte undersøkelser fra 2022. Kontrollen blir omtalt i denne rapportens kapittel 2.5 og i kapittel 4.5.

2.5 Uttalelser og rapporter fra Kommunerevisjonen

Kommunerevisjonen blir årlig forespurt fra kommunens virksomheter om å avgi uttalelser etter krav fra ulike statlige instanser eller andre som har gitt kommunen et tilskudd for å finansiere særskilte oppgaver (øremerkede tilskudd). I dette inngår også en oppgave om å gi uttalelser til kommunens rapportering av antall personer med psykisk utviklingshemming og til kommunens refusjonskrav for utgifter til særlig ressurskrevende helse- og omsorgstjenester. Vi avgir også uttalelser til prosjektrengskap finansiert med spillemidler til anlegg for idrett og fysisk aktivitet.

Oslo kommune deltar fra tid til annen i ulike EU-program som krever uttalelser fra Kommunerevisjonen.

Kommunerevisjonen er valgt revisor for ni stiftelser der kommunen har rett til å velge eller oppnevne et flertall i styret, eller hvor stiftelsens virksomhet i vesentlig grad er basert på tilskudd eller bevilgning fra kommunen.

Antall prosjektrapporteringer varierer i kommunens virksomheter. Byrådets rundskriv 28/2017 *Øremerkede tilskudd – attestasjon av Kommunerevisjonen* presiserer ledelsens ansvar for å fremskaffe og attestere nødvendig dokumentasjon som sikrer at informasjonen er pålitelig og fullstendig. Kommunerevisjonen fakturerer for disse tjenestene særskilt. Vi avga ca. 270 uttalelser i 2023. Kommunerevisjonen har erfart store variasjoner i kvalitet på det vi mottar av prosjektrekskap med tilhørende dokumentasjon fra kommunens virksomheter.

2.6 Oppfølging av nummererte brev

Nummererte brev er brev der Kommunerevisjonen tar opp vesentlige forhold av ulik karakter, eller mislige forhold. Vi viser til Kommunerevisjonens *Oppsummering av nummererte brev 2023*, (sak 2) i kontrollutvalgets møte 29. januar 2024. I brevet fremkom det at enkelte av de nummererte brevene ville bli omtalt i denne rapporten, da forholdene ennå ikke var blitt tilstrekkelig fulgt opp. Det gjaldt blant annet de nummererte brevene om vesentlige feil som kan føre til at årsregnskapet ikke gir riktig informasjon, vesentlige mangler ved registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger og vesentlige mangler ved den økonomiske internkontrollen. Under lister vi opp referanser til hvor oppfølging av forholdene er nærmere omtalt i denne rapporten:

- Nummerert brev 03/2022 *Mangler ved den økonomiske internkontrollen på lønnsområdet for ikke-rutinemessige transaksjoner eller når noen utfører arbeid på tvers av kommunens virksomheter.* (Se kapittel 3.3)
- Nummerert brev 04/2023 *Endelig innberetning om økonomisk mislighet i Utdanningsetaten. Kontrollutvalget understreket viktigheten av god internkontroll knyttet til kontantomsetning i kommunens virksomheter.* (Se kapittel 5.3)
- Nummerert brev 05/2023 *Forbehold i revisjonsberetningen for Boligbygg Oslo KF for 2022 knyttet til merverdiavgiftskompensasjon.* (Se kapittel 4.2)
- Nummerert brev 06/2023 *Forbehold i revisjonsberetningen for bykassen, lånefondet og konsern for 2022 knyttet til merverdiavgiftskompensasjon.* (Se kapittel 4.2)
- Nummerert brev 07/2023 *Vesentlige mangler i den økonomiske internkontrollen i Kulturetaten.* Brevet gjaldt at det var vesentlige mangler i Kulturetatens økonomiske internkontroll knyttet til utleie og kontraktsforvaltning av kultur- og næringslokaler. (Se kapittel 5.1)
- Nummerert brev 09/2023 *Forbehold i attestasjonsuttalelse om etterlevelse av utvalgte deler av kommunens regler for tilskuddsforvaltning.* (Se kapittel 4.5)

2.7 Overordnet oppsummering fra årets utvalgte undersøkelser

Vi har gjennom årets revisjon erfart at noen virksomheter har problemer med å gjennomføre og dokumentere planlagte kontrollhandlinger på grunn av manglende kapasitet ved fravær og turnover hos nøkkelpersoner. Det å ha både kapasitet og kompetanse er en forutsetning for å kunne forebygge, avdekke og korrigere feil eller mangler og for å sikre at virksomhetene opererer effektivt og i samsvar med lover og regler.

Resultat fra årets revisjon blir oppsummert i brev til hver enkelt virksomhet. Til noen av virksomhetene har vi påpekt områder hvor vi observerer svakheter/mangler ved den interne kontrollen i virksomheten. Kopi av brev blir sendt overordnet byrådsavdeling. Forhold som omfatter hele eller store deler av kommunen, er løftet i brev til byrådet eller til byrådsavdelingen med ansvar for området.

På noen områder, eksempelvis for kommunens avgiftsbehandling og ved innføring av felles lønnstjenester, har vi anbefalt kommunen å vurdere mer overordnet kontroll på oppgaver som går på tvers av kommunens organisering. Dette gjelder f.eks. på områder hvor kommunens praksis er forventet å være lik og hvor det kan vært hensiktsmessig med en overordnet overvåking for å evaluere om det kan være behov for korrigerende tiltak. Som vi omtalte i forrige kapittel, tilsier kommunens internkontrollinstruks (byrådssak 1037/22) at internkontrollen skal følges opp. For noen områder anser Kommunerevisjonen det som relevant at kommunen evaluerer om internkontrollsystemet er tilstrekkelig, hensiktsmessig og fungerer etter forutsetningene og vurderer å iverksette nødvendige korrigerende tiltak ved avdekking av svakheter og mangler. Samtidig er det opp til byrådet å vurdere hvilket risikonivå som kan aksepteres og iverksette ev. tiltak etter en kost/nytte vurdering.

GKRS¹ *Rammeverk for kommuneregnskapet* utdyper hovedmålet med kommunens økonomiforvaltning. Her fremgår det at årsregnskapet skal vise hvordan midlene ble brukt og at det kommunale budsjett- og regnskapssystemet skal gi de folkevalgte et verktøy for å kunne ivareta målet med økonomiforvaltningen, det vil si å utøve økonomisk kontroll. Kommunes samlede økonomisystem bidrar til å føre oversikter over budsjettvedtak og alle kommunens utgifter, inntekter, eiendeler og gjeld. Årsregnskapet gir på denne måten grunnlag for å utøve bevilgningskontroll.

Samlet har kommunen et stort antall ledere og ansatte som er involvert når en transaksjon er blitt bokført og kontrollert. De som utfører internkontroll i kommunen, har et viktig ansvar for at kun gyldige transaksjoner blir registrert i kommunenes regnskap. I tillegg innebærer det at det i styringsdialogen opprettholdes en ansvarlighet som sikrer at det er etablert tilstrekkelige rutiner som er egnet til å forebygge og avdekke vesentlige feil og mangler i

¹ God kommunal regnskapsskikk

økonomiforvaltningen. Som kommunens revisor skal vi kartlegge og forstå ulike prosesser og rutiner for å legge opp en mest mulig effektiv revisjon og peke på svakheter der vi avdekker slike.

Transaksjonsflyten har gjennom de siste årene blitt stadig mer digitalisert. Kommunens økonomisystem frembringer store mengder data for de enkelte virksomhetene, men også for kommunen samlet. Teknologien gir muligheten til å overvåke data på nye måter. Internkontrollen kan etter Kommunerevisjonens vurdering bedres ved å utnytte funksjonalitet som finnes i de ulike systemene som inngår i kommunens økonomisystem og dets forsystemer. En stadig mer digitalisert økonomirapportering gjør at man kan få hjelp fra IKT-systemene til å frigjøre ressurser, samtidig som man sikrer bedre kontroll. På disse områdene anser Kommunerevisjonen at kommunen har forbedringspotensialer.

Overvåking av utvalgte områder kan være relevante tiltak for å sikre at kommunen etterlever lover og regler. Blir internkontrollen fulgt opp med evaluering av feil og mangler, kan dette være et bidrag til utvikling og forbedring.

I det følgende omtaler vi i kapittel 3 og 4 våre undersøkelser knyttet til vesentlige utgiftsområder; lønn, innkjøp og andre utgifter som bruk av kredittkort, system for bostøtte og tilskuddsforvaltning. I kapittel 5 omtaler vi undersøkelser til virksomhetenes ulike inntekter. Under oppsummerer vi kort de omtalte undersøkelser av kommunens utgifter og inntekter.

2.7.1 Oppsummert for kommunens utgifter

Lønnsområdet innebærer sjelden risiko for vesentlige feil i regnskapet. Feil kan likevel få vesentlig betydning for den enkelte lønsmottaker. Kommunen skal etterleve et omfattende og detaljert regelverk knyttet til bokføring, trekkplikt, arbeidsgiveravgift, reiseregninger og dokumentasjon for utlegg. For å revidere et stort antall lønnslipper som inneholder både faste og variable forutsetninger som gjentas ved hver lønnskjøring, er den mest effektive revisjonen å teste og analysere regelverk i HR-systemet. Det er dette systemet som brukes til lønnskjøring. Vi har ikke funnet vesentlige feil, men har gitt enkelte anbefalinger. Våre IT-revisjoner av to forsystemer til HR-systemet viste enkelte funn som gjorde at internkontrollen kunne være svekket på enkelte områder.

Kommunens innkjøpsutgifter består av mange ulike transaksjoner og risikoforhold. En vesentlig del av internkontrollen er knyttet til felles oppsett og IT-kontroller i økonomisystemet som bidrar til at kommunens utbetalinger skjer med forsvarlig kontroll. Dette gjelder blant annet krav om tilgangskontroller og forhåndsdefinerte kontroller for fakturaflyt i systemoppsettet. Kommunerevisjonen gjennomfører ulike tester og analyser relatert til regler og oppsett i økonomisystemet og systemets leverandørmodul, som er grunnlaget for den vesentligste delen av transaksjonsstrømmene på innkjøpsområdet. Vi har avdekket enkelte svakheter. Dette gjelder blant annet varemottakskontroll. Der det ble avdekket rom for forbedring, ble forholdene tatt opp i brev til de aktuelle virksomhetene.

Kommunerevisjonen har hatt forbehold i to revisjonsberetninger og presisering i en revisjonsberetning med bakgrunn i forhold som skyldes merverdiavgiftskompensasjon på enkelte områder (se omtale av nummerert brev 05/2023 og 06/2023 og kapittel 4.2). Vi har gitt anbefalinger på ulike måter til kommunen, og det er over tid varslet tiltak. Enkelte av tiltakene er gjennomført og andre gjenstår. Det vil fortsatt være forbehold i revisjonsberetningene på samme områder for 2023.

Vår gjennomgang av saksbehandlingen og beregningen av bostøtte i undersøkte virksomheter avdekket ikke vesentlige feil i beregningen av utgiftsført bostøtte og inntektsført statlig bostøtte. Ved IT-revisjon av systemet som behandler bostøtte, Kombo, avdekket vi mangler knyttet til blant annet endringsstyring og tilgangsstyring. Vi avdekket varierende praksis og mangelfull dokumentasjon av rutiner og utførte kontroller i de undersøkte bydelene.

Vår gjennomgang av kredittkort med bedriftsansvar viste svakheter i den økonomiske internkontrollen og risiko for bevisste og ubevisste feil, herunder misligheter.

Forenklet etterlevelseskontroll av instruks om tilskuddsforvaltning avdekket indikasjoner på manglende etterlevelse på tre av fem kontrollerte punkter. Noen av de varslede tiltakene vil ikke få effekt før tidligst i 2024, da tiltakene starter med å sette tydeligere vilkår og forbehold i tildelingsbrev til tilskuddsmottakerne. Tydelige krav er et premiss for å oppnå bedre styring av at tilskuddene blir brukt som forutsatt.

2.7.2 Oppsummert for kommunes inntekter

For inntekter vil det være ulik risiko knyttet til hvilke typer inntekter som finnes i de ulike virksomhetene. Ved gjennomførte IT-revisjoner finner vi mangler på områdene for IKT-styring (systemeierskap og risikovurdering), leverandørstyring, endringsstyring og brukeradministrasjon. Vi har avdekket enkelte svakheter ved rutiner rundt inntekter i enkelte virksomheter som kan medføre risiko for svakheter i den økonomiske internkontrollen.

Våre kontroller i 2023 har avdekket at det fortsatt har vært svakheter knyttet til utleie av kultur- og næringslokaler i Kulturetaten og kontantomsetning i Utdanningsetaten.

3 Lønnsutgifter og sosiale utgifter

Lønn og sosiale utgifter utgjør ca. 41,7 milliarder kroner samlet for kommunes virksomheter i 2023. Videre utgjør refundert sykelønn og fødselspenger ca. 1,9 milliarder kroner. Se tabell under.

Tabell 1 Lønn og sosiale utgifter fra kommunens årsregnskap 2023

	Drift	Investerings	Samlet lønn
Fastlønn	27 187	385	27 572
Variabel lønn	3 478	3	3 481
Godtgjørelse folkevalgte	94	0	94
Trekkpliktig/opppliktig, ikke arb.g.avg.pl. lønn	551	0	551
Utgifter og godtgjørelse reiser, diett, bil mv.	181	0	182
Lønn	31 492	388	31 880
Sosiale utgifter	9 748	48	9 796
Sum lønnsutgifter	41 240	436	41 676
Refundert sykelønn og fødselspenger	-1 919	-5	-1 924

Note: Opplysningene i tabellen er basert på konsolidert økonomisk oversikt etter art – regnskap drift og investering 2023. Tallene er oppgitt i millioner kroner.

Styring og internkontroll av lønnsutgiftene er avgjørende for at kommunen etterlever lover og regler på området og sikrer korrekt lønn til de ca. 55 000 ansatte som har stillinger i kommunen.

Kommunerevisjonen har gjennomgått utvalgte regnskapstransaksjoner og interne kontrollrutiner på lønnsområdet. Gjennom regnskapsåret 2023 har kommunen sentralisert lønnstjenestene for samtlige av kommunens virksomheter. Vår revisjon har i tillegg til kartlegging av rutiner og transaksjoner, omfattet test av regelverk i HR-systemet (kap. 3.2.1) og to IT-revisjoner av system som genererer lønnstransaksjoner til regnskapet (kap. 3.2.2).

I det følgende oppsummerer vi gjennomføring og oppsummering fra vår revisjon av kommunens lønnsutgifter.

3.1 Kommunens lønnsutgifter

Utviklings- og kompetanseetaten ved Felles lønnstjeneste (FLT) har i løpet av 2023 overtatt lønnstjenesten for alle kommunens virksomheter. Innen utgangen av 2023 skulle FLT etter planen bestå av ca. 145 årsverk, hvor et flertall av disse ble overført fra kommunens virksomheter.

Det ble i løpet av året etablert felles standardiserte digitale rutiner innenfor lønns- og fraværsmrådet. Arbeidsdelingen med virksomhetene innebærer blant annet at FLT har ansvar for de operative prosessene; behandle lønn, fravær og refusjoner, mens virksomhetene har

ansvar for den personaladministrative prosessen. Det er den samlede internkontrollen hos virksomhetene og Utviklings- og kompetanseetaten som utgjør kommunens interne kontroll på lønnsområdet.

Formål og problemstilling

Lønn er en vesentlig utgift i kommunen. Det er av vesentlig betydning at det er etablert en god internkontroll som bidrar til at lønnstransaksjonene er gyldige, pålitelige, fullstendige og nøyaktige.

Kommunen skal rapportere opplysninger om ansatte, årsverk og lønnsutbetalinger med grunnlag for skatter og avgifter til NAV, SSB og Skatteetaten. For denne rapporteringen har Kommunerevisjonen en oppgave med å kontrollere at kommunens innberetning er fullstendig og i tråd med lover og regler på området.

Gjennomføring

Kommunerevisjonen har gjennom regnskapsrevisjonen kartlagt og testet rutiner og transaksjoner både hos FLT og hos kommunens virksomheter.

Vår gjennomgang har også omfattet utvalg og analyser på følgende områder:

- Test av regelverk i økonomisystemet og HR-systemet
- Oppdatering av satser i HR-systemet
- Fravær og refusjon: Kontroll av nye fraværskoder
- Digitale sykemeldinger
- Kontroll av lederrapporter for lønn
- Transaksjoner mellom GAT (tidsregistreringssystem) og HR-systemet
- Kontroll av grunnlag for variabel lønn, inkludert lønn til selvstendig næringsdrivende leger
- Fosterhjemsgodtgjørelse
- Omsorgsstønad
- Diverse avstemminger

De virksomhetene som har inngått i våre kontroller og hvor vi hadde særskilte funn, har fått en skriftlig tilbakemelding om resultatene av vår gjennomgang.

I dette kapitlet oppsummerer vi mer generelt om de områdene der det kan være relevant å se mer overordnet på økonomiforvaltningen av kommunens lønnsutgifter. Siden Utviklings- og kompetanseetaten ved FLT utfører lønnstjenesten for alle kommunens virksomheter, har vi i brev til etaten oppsummert funn, vurderinger og anbefalinger som gjelder samlet for flere virksomheter.

Konklusjon

Etter gjennomført kartlegging er det vår oppfatning at det fortsatt er usikkerhet knyttet til

arbeidsfordeling mellom enkelte virksomheter og FLT. Spesielt gjelder dette hvor ansvaret for ulike internkontroller skal ligge og hva som skal kontrolleres.

Funn fra årets revisjon viste at implementeringsfasen for FLT har medført økt risiko knyttet til kompetanse og kapasitet både i virksomhetene og hos FLT. Vi har i vårt brev til Utviklings- og kompetanseetaten anbefalt at de regelmessige møtene mellom virksomheter og FLT prioriteres i en utvidet oppstartsperiode, samt at de faglige problemstillingene konkretiseres og tydeliggjøres. Dette kan bidra til at ansvaret for ulike kontrolloppgaver blir tydeligere og at risikoen for feil reduseres. Risikovurderinger, evaluering av avdekkede feil og mangler samt overvåking av utvalgte områder kan være relevante tiltak for å sikre at kommunen samlet etterlever gjeldende regelverk.

Ifølge tildelingsbrev fra Byrådsavdeling for finans til Utviklings- og kompetanseetaten skal FLT planlegge for realisering av økonomiske gevinster. Lønnstjenesten skal etableres som en helhetlig tjeneste, som favner både prosesser, systemstøtte og lønnsproduksjon. Styringsmodellen mellom byrådsavdelingen og etaten har som hensikt blant annet å sikre medvirkning og involvering av kommunens virksomheter i videreutvikling av arbeidsprosesser og systemstøtten i tjenesten fra og med 2024. Utviklings- og kompetanseetaten skal i samråd med Byrådsavdeling for finans i løpet av 2024 fremme forslag til en samlet gevinstrapportering.

3.2 Test av kommunens lønssystemer

Utviklings- og kompetanseetaten er ansvarlig for sentral forvaltning av HR-systemet. Oppgavene utføres på vegne av Byrådsavdeling for finans, som er systemeier. HR-systemet gir støtte til kommunens arbeidsprosesser innen lønns- og personalområdet og består av en rekke integrerte prosesser som har som mål å sikre opplysninger om ansatte, og har funksjoner som skal bidra til at ansatte mottar lønn i tråd med avtalte og godkjente vederlag og godtgjørelse. Det er fem forsystemer til HR-systemet som brukes av virksomhetene; HR web (alle virksomheter har tilgang), GAT, Wintid, Fasit og Visma InSchool (Utdanningsetaten).

Det er en forutsetning at det blir utført kontroller med transaksjonene i virksomhetene som sikrer at utgifter blir fulgt opp mot virksomhetens budsjetter og planer, og at transaksjoner blir håndtert i samsvar med gjeldende lover, regler og avtaler.

3.2.1 Test av regelverk i HR-systemet

Formål og problemstilling

Kommunerevisjonen har som en del av årets regnskapsrevisjon utført ulike tester for å kunne uttale oss om HR-systemet bidrar til at det ikke er vesentlige feil i kommunens regnskap og at de enkelte lønnstransaksjonene er gyldige, fullstendige og nøyaktige.

Gjennomføring

Kommunerevisjonen har sammenlignet regelverkene for godkjenning av faktura i økonomisystemet og godkjenning av lønn i HR-systemet. Vi har gjennomgått utvalgte satser i HR-

systemet. Videre har vi gjennomført en kontroll av om nye eller endrede fraværskoder i 2023 er korrekt satt opp med relasjon til refusjon for de kodene som skal ha det. I tillegg har vi kontrollert integritet og fullstendighet i lønnsrapport for ledere for perioden januar til november ved å analysere om alle aktuelle kostnadssteder hvor det er bokført lønn i økonomisystemet, er med i lønnsrapport for ledere. Vi har også kontrollert arbeidsflyt av lønnsrapport for ledere i samme periode. Kontrollen er gjennomført ved å analysere lønnsrapport for ledere som er eldre enn tre måneder, og vi har deretter vurdert om det har vært etablerte oppfølgingskontroller hos virksomhetene.

Konklusjon

Årets gjennomgang har ikke avdekket vesentlige avvik, men vi har i brev til Utviklings- og kompetanseetaten gitt enkelte anbefalinger. Lønnsrapport for ledere er en viktig del av kommunens interkontroll. Utviklings- og kompetanseetaten bør bidra til hensiktsmessige verktøy / kontroller og oppfølging der ledere ikke har godkjent rapporten. For å sikre at internkontrollen ikke svekkes ved endringer i systemet, bør Utviklings- og kompetanseetaten evaluere risikoen knyttet til hvordan iverksatte endringer kan påvirke prosessen for lønnsbehandling ute i virksomhetene.

3.2.2 IT -revisjon av forsystemer til HR-systemet

Som nevnt over, har HR-systemet fem forsystemer. Vi har foretatt IT-revisjon av internkontrollen i utvalgte deler av to av systemene; GAT og Visma InSchool.

3.2.2.1 Gjennomgang av internkontrollen i utvalgte deler av GAT

Arbeidsplansystemet GAT (turnustillegg og overtid/timelønn og tidsfangst) gir blant annet støtte for produksjon av turnusplaner, vakt-/arbeidslister samt timelister (lønnsgrunnlag), faste lønnstillegg, variable lønnstransaksjoner, grunnlagsdata for refusjon, intern og offentlig rapportering og grunnlag for trekk i lønn og oppdatering av ferieregnskap. I 2023 var det 32 virksomheter i kommunen som utbetalte variabel lønn via GAT. Det ble generert ca. 1,5 millioner transaksjoner i GAT i 2023. Systemet forvaltes av Helseetaten hvor Byrådsavdeling for helse er systemeier.

Formål og problemstilling

Formålet med gjennomgangen var å revidere utvalgte generelle IT-kontroller i og rundt GAT. Videre ville vi kartlegge og evaluere enkelte automatiske og IT-avhengige applikasjonskontroller som er en del av transaksjonsflyten i systemet. Målet med gjennomgangen var å innhente rimelig sikkerhet for at lønnsgrunnlaget og beregning av faste lønnstillegg i GAT var gyldige, fullstendige og nøyaktige. Videre var målet å kartlegge risikoområder når det gjelder variabel lønn for å sikre gyldighet av transaksjonene.

Gjennomføring

Kommunerevisjonen gjennomførte intervjuer, analyserte data fra GAT og gjennomgikk dokumentasjon knyttet til tilgangsstyring og bruken av turnussystemet GAT. Dette ble gjort i

samarbeid med GAT-forvaltning i Helseetaten. Vi vurderte også rutiner og funksjonalitet for behandling av faste tillegg, begrenset til kvelds- og nattillegg og lørdags- og søndagstillegg. I tillegg så vi på variabel lønn knyttet til behandling av overtid. Utvalgte forhold i GAT ble gjennomgått i Sykehjemsetaten, Helseetaten, Barne- og familieetaten og bydelene Bjerke, Grünerløkka og Gamle Oslo.

Konklusjon

Revisjonen viste svakheter ved rutinene for endringsstyring hos GAT-forvaltning, noe som innebærer en risiko for at endringer som gjøres i systemet kan medføre feil som ikke blir oppdaget.

Vi fant svakheter i tilgangsstyringen hos GAT-forvaltning og hos de kontrollerte virksomhetene. Svakheterne gir økt risiko for bevisste eller ubevisste feil. Hvis en lederrolle i GAT ikke ble avsluttet på riktig måte, kunne det gi mulighet for at en leder kunne godkjenne lønn på et koststed hen ikke lenger var tilknyttet.

GAT-forvaltning hadde etablert hensiktsmessig oppfølging av leverandøren. Det kunne med fordel ha vært etablert rutiner for oppfølging av sikkerhetsmessige forhold for bedre å kunne sikre tilgjengelighet, konfidensialitet og integritet av data som blir behandlet i GAT. Verdi- og risikovurdering av GAT var gjennomført på revisjonstidspunktet.

Vi fant at GAT bidrar til bedre prosesser for håndtering av faste tillegg, og for variable tillegg bidro systemet til bedret internkontroll rundt registrering av overtid. Dog fantes en alternativ registrering i systemet. Her var det mulig å omgå kravet til dokumentasjon av klokkeslett for arbeidet overtid.

Kommunikasjon

Resultatene fra undersøkelsen ble rapportert til GAT-forvaltning i Helseetaten og de seks undersøkte virksomhetene; Sykehjemsetaten, Helseetaten, Barne- og familieetaten og bydelene Bjerke, Grünerløkka og Gamle Oslo med kopi til overordnede byrådsavdelinger i juni 2023. Alle har rapportert relevante tiltak.

3.2.2.2 Gjennomgang av internkontrollen i og rundt Visma InSchool

Visma inSchool (VIS) er et skoleadministrativt system som blir brukt av videregående skoler som er underlagt Utdanningsetaten i tillegg brukes systemet av Fagskolen. Systemet ble tatt i bruk i Oslo kommune i 2021 og skal tas i bruk av alle landets videregående skoler, samt grunnskolen i Oslo. De viktigste brukerne av systemet er skolenes elever, fortsatte og ansatte.

VIS er en skyløsning, utviklet av Visma, som også drifter systemet. Oslo kommune ved Utdanningsetaten er applikasjonsforvalter. Etaten står for leverandøroppfølgingen, endringshåndtering, opplæring og kursing av brukere. I tillegg hadde den enkelte skole ansvar for brukeradministrasjon. Systemet er anskaffet gjennom VIGO IKS. Systemet har flere integrasjoner, blant annet med kommunens HR-system.

Variable lønnstransaksjoner som ble overført fra VIS til HR-systemet utgjorde ca. 28,6. millioner kroner i 2023.

Formål og problemstilling

Formålet med revisjonen var å kartlegge og evaluere utvalgte generelle IT-kontroller i og rundt VIS. Videre vurderte vi enkelte automatiske og IT-avhengige applikasjonskontroller som er en del av transaksjonsflyten i systemet. Målet med gjennomgangen var å innhente tilstrekkelige og hensiktsmessige revisjonsbevis for at Utdanningsetaten og utvalgte skoler hadde etablert kontroller i og rundt VIS som sikret at lønnsgrunnlaget som ble overført til HR-systemet, var korrekt og bidro til å sikre gyldige og nøyaktige lønnsutbetalinger.

Gjennomføring

Våre vurderinger var basert på analyse av tilgjengelig dokumentasjon på undersøkelsestidspunktet og intervjuer med nøkkelpersonell i seksjon for fagsystemer i Utdanningsetaten og ved fire utvalgte videregående skoler.

Konklusjon

Organisasjonsformen for VIS medfører noen særskilte problemstillinger, spesielt knyttet til leverandør- og endringsstyring. Det var vår oppfatning at innføring av VIS hadde redusert risikoen for feil eller mangler i lønnsutbetalinger når systemet ble benyttet som forutsatt. På de undersøkte skolene så vi imidlertid at det også var etablert praksis med manuelle oversikter, enten basert på lokale rutiner fra tidligere, eller fordi det opplevdes å være manglende systemstøtte for enkelte prosesser i VIS. Risiko for feil i lønnsutbetalinger knyttet til vikarlønn eller fast overtid oppsto i de tilfellene skolene benyttet manuelle løsninger på siden av systemet.

VIS hadde begrensede rapportmuligheter, noe som kan innebære en risiko for at feil ikke blir fanget opp.

Utdanningsetaten hadde i liten grad utarbeidet obligatoriske retningslinjer og rutiner for bruk av systemet. På grunn av kapasitetsbegrensninger i HR-systemet, opplevde de fleste av de undersøkte skolene problemer med overføring av variabel lønnsutbetalinger fra VIS til HR-systemet. Manglende mulighet til å overføre transaksjonene fra VIS til HR-systemet hadde enkelte tilfeller ført til at det i stedet ble opprettet manuelle timelister. Dette vil kunne medføre risiko for dobbelt- eller feilutbetalinger av lønn.

Kommunikasjon

Resultatene ble rapportert til Utdanningsetaten med kopi til overordnet byrådsavdeling i august 2023. Etaten rapporterte en detaljert tiltaksliste i sitt svarbrev sendt i september 2023.

3.3 Særskilte lønnstransaksjoner

Hovedregelen i Oslo kommune er at variabel lønn skal registreres, godkjennes og overføres fra et forsystem til HR-systemet for utbetaling. Av variabel lønn i kommunen på ca. kroner 3,6 milliarder i 2023, ble omtrent 380 millioner kroner, eller ca. 10 %, behandlet utenfor hovedregelen som innebærer at transaksjonen ikke ble behandlet i et forsystem før overføring til HR-systemet. Ikke- rutinemessige transaksjoner har en høyere iboende risiko for feil og mangler.

Kommunerevisjonen har til kontrollutvalgets møte 29. mars 2022 i nummerert brev 03/2022 *Mangler ved den økonomiske internkontrollen på lønnsområdet for ikke-rutinemessige transaksjoner eller når noen utfører arbeid på tvers av kommunens virksomheter* (sak 21), tatt opp at det har vært usikkerhet knyttet til kommunens rutiner i HR-systemet for enkelte særskilte lønnstransaksjoner. Det gjelder blant annet transaksjoner som i utgangspunktet er like, men som behandles ulikt i kommunens virksomheter. Videre har vi kommentert manglende kontroll der flere virksomheter har utbetalinger til samme person i en periode.

Gjennomføring

Kommunerevisjonen har for regnskapsåret 2023 tatt stikkprøver av utvalgte variabel lønnstransaksjoner fra flere virksomheter som ikke har gått på ordinær godkjenning i system. For utvalget har vi etterspurt grunnlag i form av timelister/avtaler og synliggjøring av leders godkjenning. Det har i noen tilfeller vært tidkrevende å få fremskaffet dokumentasjonen, og i noen tilfeller har den vært mangelfull til at vi har kunnet konkludere på om utgiften er gyldig.

Som en del av oppfølgingen av tidligere avdekkede svakheter rundt utbetalinger til selvstendig næringsdrivende leger, har vi i 2023 foretatt stikkprøvekontroller av større utbetalinger for kontroll mot grunnlagsdokumentasjon.

Kommunerevisjonen har i 2023 også gjort undersøkelser rundt utbetaling av omsorgsstønad. Vi har gjennomgått rutiner og intern kontroll for utbetaling av omsorgsstønad i åtte utvalgte bydeler². Omsorgsstønad utbetales på grunnlag av søknad med bakgrunn i vedtak fattet i Geric³. Videre beregnes ressursens stillingsprosent manuelt basert på antall innvilgede vedtakstimer pr. uke eller måned og registreres i HR-everyone.

Når det gjelder fosterhjemsgodtgjørelse har vi fulgt opp noen av svakhetene vi har avdekket tidligere år. Svakhetene knyttet seg til bruk av feil (gammel) sats. Dette er blitt fulgt opp og rettet i de bydelene det gjaldt.

² Bydel Gamle Oslo, Bydel Søndre Nordstrand, Bydel Østensjø, Bydel Alna, Bydel Stovner, Bydel Nordre Aker, Bydel Vestre Aker og Bydel St. Hanshaugen.

³ Oslo kommunes fagsystem for pleie- og omsorgstjenesten

Konklusjon

Nøyaktig dokumentasjon av lønn er viktig for å etterleve krav i lov og forskrift. Kommunen bør så langt som mulig finne løsninger innen kommunens hovedregel som innebærer at variabel lønn skal overføres fra et forsystem og i tråd med standardiserte rutiner.

Når det gjelder leger (selvstendig næringsdrivende) som ikke er fast ansatt i kommunen, var det fortsatt slik at like forhold behandles ulikt i kommunen. Dette innebærer at noen virksomheter utbetaler via forsystemet GAT, noen via HR-systemet (selvbetjening eller manuelt) og andre på bakgrunn av fakturering fra selvstendig næringsdrivende leger. Dette er særlig uheldig der det er leger som honoreres for tjenester på tvers av virksomhetene.

Våre undersøkelser rundt omsorgsstønad avdekket svakheter ved de manuelle rutinene, noe som har resultert i feilutbetalinger i enkelte bydeler. Kommunen har ikke utarbeidet felles retningslinjer som kan bidra til en enhetlig praksis for oppfølging og utbetaling av omsorgsstønad.

I løpet av 2023 ble det innført et nytt barnevernssystem (Modulus barn) i Oslo kommune. Systemet ble suksessivt tatt i bruk av alle bydeler høsten 2023, de siste tok systemet i bruk i desember. I den forbindelse har vi fått opplyst at prosjektet som har hatt ansvaret for innføringen, har jobbet med etablering av standardisert avlønning og maler for oppdragstakere innenfor barnevernet, blant annet fosterhjemsgodtgjørelse.

4 Utgifter fra kjøp av varer og tjenester, andre utgifter og tilskudd

Utgifter knyttet til kjøp av varer og tjenester, overføringer og tilskudd til andre samt avskrivninger utgjør ca. 67 milliarder kroner samlet for kommunes virksomheter i 2023. Kompensasjon for merverdiavgift utgjorde ca. 4,6 milliarder kroner i 2023. Se tabell under.

Tabell 2 Utgifter til kjøp av varer og tjenester, mv. fra kommunens årsregnskap 2023

	Drift	Investering	Samlet utgift
Kjøp av varer og tjenester	36 520	18 198	54 718
Overføringer og tilskudd til andre	8 018	118	8 136
Avskrivninger	4 220	0	4 220
Sum utgifter	48 758	18 316	67 074
Kompensasjon for merverdiavgift	-3 011	-1 576	-4 588

Note: Opplysningene i tabellen er basert på konsolidert økonomisk oversikt etter art – regnskap drift og investering 2023. Tallene er oppgitt i millioner kroner.

Utgiftsområdet favner et vidt spekter av utgiftstyper, både i drifts- og investeringsregnskapet. Dette kapitlet viser utvalgte områder av årets revisjon. Revisjonen av økonomisk internkontroll rundt kjøp av varer og tjenester, overføringer og tilskudd som gjelder flere virksomheter, har i hovedsak omfattet innkjøpsutgifter (kap. 4.1), merverdiavgift og merverdiavgiftskompensasjon (kap. 4.2). I tillegg er det gjennomført en IT- revisjon av kommunens nye system for bostøtte (kap. 4.3) og vi har undersøkt bruken av kredittkort med bedriftsansvar i kommunens virksomheter (kap. 4.4). Kontrollutvalget fikk til møtet 23. mai 2023 (sak 51) en forenklet etterlevelseskontroll av utvalgte deler av kommunens regler for tilskuddsforvaltning, som er nærmere omtalt i kap. 4.5.

4.1 Kommunens innkjøpsutgifter

Kjøp av varer og tjenester viser totalt ca. 54,7 milliarder i 2023. Av vesentlige utgifter kan nevnes pågående investeringsprosjekter. I driftsregnskapet utgjør 6 milliarder interne transaksjoner mellom bykassevirksomhetene. Bykassens kjøp fra foretakene er eliminert i det konsoliderte regnskapet, samlet utgjør eliminert kjøp fra foretakene 8,5 milliarder. Ellers omfatter innkjøpsutgiftene kollektivtjenester fra Ruter, driftstilskudd til private sykehjem, driftstilskudd og kjøp av institusjons- og barnevernsplasser fra private. Øvrige utgifter er leie av lokaler/grunn fra eksterne, vedlikehold av egne bygg og til innleid arbeidskraft og kjøp av konsulenttjenester, energi, serviceavtaler/vaktmestertjenester og til renholds- og vaskeritjenester og lignende.

Formål og problemstilling

Formålet med undersøkelsene er at vi i revisjonsberetning til bykassen og foretakene skal kunne vurdere om det er vesentlige feil knyttet til kommunens innkjøpsutgifter og om den økonomiske internkontrollen på området er ordnet på en betryggende måte.

Gjennomføring

Vi har gjennomført ulike undersøkelser av innkjøpstransaksjoner knyttet til fastsatte behandlingskriterier og IT-kontroller i økonomisystemet. Dette dreier seg om parametere som er uavhengig av virksomhetenes rutiner og utførelse. Undersøkelsene har derfor i utgangspunktet omfattet alle kommunens virksomheter på de undersøkte områdene, som har vært følgende:

- Leverandørregister – Front leverandør
- Automatisk godkjenning av leverandørfakturaer⁴
- Kontroll av arbeidsdeling i forbindelse med elektronisk fakturabehandling
- Ny funksjonalitet i økonomisystemet for dokumentasjon av varemottakskontroll⁵

I tillegg har vi utført undersøkelser og stikkprøvekontroller knyttet til hver enkelt virksomhet. Dette gjelder eksempelvis behandling av leverandørfakturaer og gjennomgang av anskaffelses- og bilagsdokumentasjon.

Konklusjon

Våre undersøkelser og tester har ikke avdekket et vesentlig omfang av svakheter og mangler, men det ble avdekket enkelte svakheter.

Systemtest av arbeidsdeling i forbindelse med elektronisk fakturabehandling avdekket ett tilfelle hvor arbeidsflyt ikke fremgikk, noe som kan indikere systemsvakheter. Vi har i brev til Byrådsavdeling for finans anbefalt å følge opp saken overfor Utviklings- og kompetanseetaten, slik at kommunen får forklaring på årsaken til manglende visning av arbeidsflyt i det aktuelle tilfellet.

Gjennomført kontroll av utvalgte leverandørfakturaer viser at det fortsatt er forbedringspotensialer knyttet til varemottakskontroll, som er en nøkkelkontroll for å sikre at kommunen bare betaler for varer og tjenester som er mottatt. Enkelte kontoer i økonomisystemet er av ulike årsaker unntatt tvungen avkryssing for varemottakskontroll. Dette gjelder for eksempel konto for elektronisk kommunikasjon, som er ment å benyttes til bokføring av fakturaer knyttet til telefonabonnementer. Vår gjennomgang avdekket flere posteringer på denne kontoen hos enkelte virksomheter som gjaldt innkjøp av mobiltelefoner o.l. Når slike varer føres på kontoen, medfører det risiko for mangelfull/manglende varemottakskontroll, og det bør da settes inn kompenserende kontroller for å opprettholde tilfredsstillende internkontroll.

Kommunikasjon

Der det ble avdekket rom for forbedring, ble forholdene tatt opp i brev til de aktuelle

⁴ Undersøkelse ble utført for de tre virksomhetene som hadde tatt dette i bruk på undersøkelsestidspunktet – Bymiljøetaten, Boligbygg Oslo KF og Oslobygg KF.

⁵ Det er implementert en funksjonalitet i økonomisystemet for å bekrefte varemottakskontroll ved bruk av egen avkryssingsboks, og hvor faktura ikke skal kunne godkjennes før det er krysset av for utført varemottakskontroll.

virksomhetene. En oppsummering av resultatet av undersøkelsene knyttet til innkjøpsutgifter er sendt Byrådsavdeling for finans.

4.2 Merverdiavgift og merverdiavgiftskompensasjon

Kommunens behandling av merverdiavgift og merverdiavgiftskompensasjon har i 2023, som forgående år, vært et sentralt forhold i Kommunerevisjonens arbeide med å utforme konklusjon i revisjonsberetningene. Oslo kommune fikk kompensert nær 4,6 milliarder kroner i 2023.

Vi har i år som tidligere år, hatt forbehold i revisjonsberetningen til bykassen og til Boligbygg Oslo KF. Begge forbehold gjelder usikkerhet i årsregnskapet om riktigheten av merverdiavgiftskompensasjon knyttet til boliger til helse- og sosialformål. I beretningen til bykassen og konsolidert regnskap viser vi også til at det er usikkerhet på andre områder av kommunens aktiviteter. Det er en stadig utvikling i fortolkning av regelverk knyttet til fast eiendom og kultur- og idrett. For kommunen betyr det at når det foreligger avklaringer, kan det oppstå en plikt til å endre praksis og korrigere tidligere kompensert merverdiavgift.

Avgiftsmessig blir Oslo kommune vurdert samlet som én juridisk enhet med nærmere angivelse av den avgiftsmessige organiseringen innad i kommunen. Seksjon for internrevisjon ved Byrådslederens kontor har i 2022/2023 gjennomført en kartlegging om opplevd kompetanse på merverdiavgiftsområdet. Når det i rapporten ble uttalt at regelverket oppleves komplekst med utfordringer for kommunens aktiviteter, innebærer dette at risikoen vurderes å være høy. Kommunen bør ha et bevisst forhold til risikostyring på området.

Formål og problemstilling.

Kommunen skal etter skatteforvaltningsloven gi riktige og fullstendige opplysninger.

Formålet med Kommunerevisjonens kontroller er å etterse at kommunen rapporterer riktige opplysninger og i det alt vesentlige behandler merverdiavgift slik at den fremkommer riktig i kommunes regnskap. Kommunerevisjonen attesterer kommunens terminvise skattemeldinger for merverdiavgiftskompensasjon.

Gjennomføring

Kommunerevisjonen utfører gjennom revisjonsåret ulike typer revisjonshandlinger for å forebygge og avdekke eventuelle feil og mangler ved kommunes avgiftsbehandling.

I forbindelse med de seks terminoppgavene for merverdiavgiftskompensasjon gjør Kommunerevisjonen kontroller av bilag på stikkprøvebasis. Samlet har vi kontrollert drøyt halvparten av kommunens samlede krav på 4,6 milliarder kroner. Vårt utvalg er basert både på analyser hvor vi vurderer risiko for avvik å være størst og stikkprøver av bilag.

Kommunerevisjonen har i forkant av innrapporteringen av de terminvise skattemeldingene for kompensasjonen, avholdt møter med Byrådsavdeling for finans for blant annet å avklare status i

kommunens arbeid på området og har fulgt opp status på de forholdene som tidligere år er tatt opp i nummererte brev.

Vår vurdering om usikkerhet i årsregnskapet knyttet til riktigheten av merverdiavgiftskompensasjon, skyldes ikke de feilene som avdekkes i vår stikkprøvekontroll av bilag. Usikkerheten ligger i om utgiften i seg selv var berettiget til at kommunen kunne kreve kompensasjon av fakturert merverdiavgift for enkelte utgifter i kommunen. Det er begrensninger i kompensasjonsretten når kommunen leier ut boliger og fast eiendom eller driver økonomisk aktivitet i konkurranse med virksomheter som ikke er kompensasjonsberettiget. Usikkerheten gjelder for følgende områder:

- Boliger til helse- og sosialformål

Det er usikkerhet ved riktigheten av merverdiavgiftskompensasjon knyttet til boliger til helse- og sosialformål i kommunen, uten at det er gjort noen avsetning for usikkerheten i regnskapet. Byrådet har i forbindelse med avleggelse av årsregnskapet for 2023 redegjort for merverdiavgiftskompensasjon knyttet til dette forholdet. Usikkerheten om kommunens førte krav vil vedvare inntil det foreligger en rettslig avklaring. Som byrådet uttaler, blir kompensasjon for særskilt tilrettelagte boliger fortsatt krevd etter kommunens rettslige oppfatning i de terminvise oppgavene, for å unngå ev. tap som følge av korte foreldelsesfrister. I regnskapsrevisjonen følger vi ellers opp at det både i bydelene og i Boligbygg Oslo KF er etablert rutiner og interkontroll som dokumenterer sporbarhet fra krevd kompensasjon til vedtak i bydeler som viser berettigelse for tilrettelagt bolig. Inntil avklaring foreligger, vil Kommunerevisjonen opprettholde samme forbehold både i revisjonsberetning for kommunens terminvise oppgaver og i revisjonsberetningene til bykassen og til foretaket.

- Utleie av fast eiendom

Oslo kommune driver i flere virksomheter en betydelig utleie av fast eiendom. Kommunerevisjonen gjennomførte i 2022 en undersøkelse av avgiftsbehandlingen for utleie av eiendom i tre virksomheter. Det ble konkludert med at kommunen manglet tilstrekkelig overordnet risikovurdering for avgifts-/kompensasjonsbehandling for utleie av eiendom. Våre oppfølginger i 2023 viser forbedringer i dokumentasjon og etterlevelse av regelverket for noen virksomheter, mens for andre virksomheter er status uendret. Det innebærer fortsatt en usikkerhet knyttet til avgiftsbehandlingen som opprettholder vårt grunnlag for forbehold i revisjonsberetningen til kommunens regnskap.

- Økonomisk aktivitet i konkurranse med andre

Finansdepartementet og Skattedirektoratet har de to siste årene kommet med uttalelser og fortolkninger rundt merverdiavgiftskompensasjon ved bygging og drift av kommunale svømmeanlegg. I korthet menes med «økonomisk aktivitet» at en virksomhet består i å tilby varer og tjenester i et marked. Her er det pågående saker med skattemyndighetene med avklaringer på ulike områder også på det prinsipielle, for eksempel om det å ta betaling for en vare eller tjeneste automatisk leder til at kommunen utøver økonomisk aktivitet i konkurranse i et marked. Det mangler fortsatt avklaringer i saker som kan innebære at

kommunen, når forholdene er blitt utredet, kan risikere å måtte tilbakebetale krevd kompensasjon. Forbehold om usikkerhet i dokumentasjonen som berettiger kompensasjon er årsaken til forbehold i revisjonsberetningen til kommunens regnskap.

Konklusjon

Kommunerevisjonen erfarer fortsatt at ikke alle kommunens virksomheter har tilstrekkelig kompetanse eller kapasitet for å sikre korrekt avgiftsbehandling på gitte områder.

For områdene med forbehold i revisjonsberetningen, er det en usikkerhet om dokumentasjonen i kommunens virksomheter samlet sett, tilfredsstillende krav til dokumentasjon og /eller om den underbygger berettigelsen for kompensasjonskravet. Usikkerhet om berettigelsen kan dreie seg om vesentlige beløp for kommunen. For utleie av boliger til helse og sosiale formål, har kommunen etablert bedre kontroll i og rundt systemet for behandlingen av boligvedtak i bydelene. Dette kan gi bedre dokumentasjon av berettigelsen for merverdiavgiftskompensasjon for boliger til helse og sosiale formål, og i systemet Boligbygg Oslo KF har som bidrar til å koble berettigelse til kravet. Det er likevel fortsatt usikkerhet knyttet til rettsforståelse og omfang av kompensasjon.

Konsekvensen ved manglende internkontroll på avgiftsområdet er at Kommunerevisjonens utvalg og tester blir mer omfattende enn om vi kunne ha bygget på kommunens interne kontroll.

Kommunikasjon

Vi har tidligere tatt opp at kommunen har vesentlige mangler ved registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger knyttet til enkelte transaksjoner når det gjelder merverdiavgiftskompensasjon og derav også har vesentlige mangler ved den økonomiske internkontrollen på området.

På områder med mangler i internkontrollen, har vi rapportert i brev til byrådet hvor vi også gir anbefaling til å bedre interkontrollen. Vi avventer fortsatt svar fra byrådet om hvorvidt kommunen vil prioritere å ferdigstille den påbegynte risikovurderingen på avgifts- og kompensasjonsavgiftsområdet, samt følge opp med tiltak for de av kommunens virksomheter som har de mest risikoutsatte områdene. Kommunerevisjonen har tatt opp samme forhold i nummererte brev til kontrollutvalget for årsregnskapet for 2023.

4.3 Gjennomgang av internkontroll i kommunens system for bostøtte

Kommunal bostøtte utgjorde samlet for Oslo kommune ca. 704 millioner kroner i 2023. Statlig bostøtte som ble inntektsført i kommunen i samme periode, utgjorde ca. 287 millioner kroner. Det har vært en økning i antall mottakere av bostøtte som følge av *Forskrift om kommunale bostøtter, Oslo kommune* som trådte i kraft med virkning fra 1. desember 2022. Forskriften regulerer to kommunale bostøtteordninger; Oslobostøtta og kommunal behovsprøvd bostøtte (KBB).

Kombo er et nytt saksbehandlingssystem for kommunal bostøtte som erstattet det tidligere systemet Sapo. Det er fagsystemavdelingen i Helseetaten som forvalter systemet og Byrådsavdeling for sosiale tjenester som er systemeier.

Formål og problemstilling

Formålet med undersøkelsen var å revidere utvalgte generelle IT-kontroller i og rundt systemet som behandler bostøtte, Kombo. Vi kartla og evaluerte enkelte automatiske og IT-avhengige applikasjonskontroller som var en del av transaksjonsflyten i systemet. Målet med undersøkelsen var å innhente tilstrekkelige og hensiktsmessige revisjonsbevis for at saksbehandling og beregning av bostøtte var korrekt og skjedde på riktig grunnlag. Dette ville være med på å sikre nøyaktighet og gyldighet i vedtakene for bostøtte, og dermed gyldighet for tilhørende regnskapspost.

Gjennomføring

Kommunerevisjonen kartla og vurderte den interne kontrollen i og rundt det nyutviklede saksbehandlingssystemet Kombo. Videre gjennomgikk Kommunerevisjonen utvalgte generelle IT-kontroller samt automatiske og IT-avhengige kontroller knyttet til prosessen for håndtering av kommunal bostøtte. Undersøkelsen ble gjennomført hos fagsystemavdelingen i Helseetaten, Velferdsetaten og bydelene Gamle Oslo, Frogner og Nordstrand.

Konklusjon

På revisjonstidspunktet var det en minimumsversjon av systemet som var satt i produksjon. Dette valget ble b.la. gjort for å ha et system som støttet opp under kommunens nye forskrift som ble innført med virkning fra 1. desember 2022. Det forelå en tiltaksplan for 2023 som viste funksjonalitet som skulle utvikles i systemet fremover. Det var ikke inngått tilstrekkelige databehandleravtaler, slik kommunens regelverk anga.

Rutiner for endringsstyring burde oppdateres slik at de ble i samsvar med praksis. Det var ikke etablert et integrert testmiljø som omfattet Kombo, Gobo (fagsystem i bydelene til saksbehandling og tildeling av kommunale boliger) og Plania (Boligbygg Oslo KFs system for utleie av boliger), og det ble avdekket enkelte svakheter når det gjaldt tilgangsstyring både hos fagsystemavdelingen og i de undersøkte bydelene. Det var etablert en hendelseslogg i Kombo, men det var ikke definert hva som skulle følges opp og hvordan dette skulle gjøres. Det var utarbeidet enkelte kontrollrapporter i Kombo, men ikke angitt hvilke av disse som skulle benyttes og hvordan. For enkelte av kontrollrapportene stilte vi også spørsmål ved om disse var dekkende for formålet.

Vår gjennomgang av saksbehandlingen og beregningen av bostøtte i undersøkte virksomheter avdekket ikke vesentlige feil i beregningen av utgiftsført bostøtte og inntektsført statlig bostøtte. Vi avdekket imidlertid varierende praksis samt mangelfull dokumentasjon av rutiner og utførte kontroller.

Kommunikasjon

Resultatet ble rapportert til fagsystemavdelingen i Helseetaten, Velferdsetaten, de tre utvalgte bydelene og overordnede byrådsavdelinger i desember 2023. De reviderte har svart med relevante tiltak i januar og februar 2024.

4.4 Bruk av kredittkort

Oslo kommune har en avtale med SEB Kort Bank om bruk av kredittkort med bedriftsansvar, Eurocard. Kredittkort med bedriftsansvar innebærer at kommunen hefter for oppgjør av fakturene fra SEB uavhengig av om den enkelte ansatte har sendt inn oppgjør og dokumentasjon for bruk av kortet. Kommunen har for 2023 blitt belastet med 50 millioner kroner for bruk av Eurocard (heretter kalt kredittkort).

Formål og problemstilling

Kommunerevisjonen har kartlagt deler av virksomhetenes rutiner og vurdert om bruken av kortene har vært i tråd med intensjonene i byrådets rundskriv 29/2017 *Bruk av kredittkort*. I intensjon legger vi at bruk av kredittkort «kun er et supplement til kommunens etablerte innkjøpsrutiner og oppgjørsformer», og at «det skal fremkomme av virksomhetens retningslinjer hva den enkelte kortholder kan bruke kortet til, og hva det ikke kan brukes til. Herunder om kortet kan brukes på reise.» Dette er forutsetninger som fremkommer i rundskrivet. Bruk av kredittkort har en særskilt risiko for misligheter, bevisste og ubevisste feil.

Gjennomføring

Undersøkelsen bestod i å kartlegge i hvilken grad rundskrivet blir etterlevd. Vi rettet en henvendelse til flere av kommunens virksomheter og spurte om de hadde utarbeidet retningslinjer for hva kortet kan og ikke kan brukes til, hvilke kontroller som ble utført, inklusive om det var etablert særskilte kontroller mot misbruk.

Vi gjennomførte stikkprøvekontroller av utvalgte kredittkorttransaksjoner for å se om formål og bruksområde kom frem av tekstfeltet i HR-systemet, eventuelt i underliggende dokumentasjon/kvitteringer. I henhold til rundskrivet skal kvitteringer gi tilstrekkelig dokumentasjon for at dette er arbeidsrelaterte utgifter.

Konklusjon

De fleste av kommunens virksomheter som ble undersøkt manglet overvåkning av kortbruken og stikkprøvekontroller for å avdekke eventuelt misbruk og omgåelse av ordinære innkjøpsrutiner. Oppgjør av kredittkort med bedriftsansvar innebærer at faktura fra kredittkortselskapet betales av kommunen før kommunen har godkjent at bruken av kortet er brukt i tråd med kommunens og virksomhetens retningslinjer. Behovet for tilgang til HR-systemet innebærer at muligheten for å kunne foreta stikkprøvekontroller blir noe mer begrenset.

Kommunerevisjonen observerte at det i flere tilfeller var gjort kjøp med kredittkort istedenfor å benytte kommunens etablerte innkjøpsrutiner hvor det skjer en bestilling og hvor faktura blir sendt til kommunen. Dermed blir fakturaene omfattet av en etablert godkjenningssyklus i

økonomisystemet og av internkontrollen som finnes i systemet. Kjøp som gjøres med bruk av kredittkort omfatter i stor grad en type varer og tjenester som også kan brukes privat, og innebærer således en større risiko for misbruk. Vi viser blant annet til nummerert brev 2/2023 (kontrollutvalgets sak 02/23) hvor det ble rapportert om misbruk av kredittkort til private innkjøp. På områder hvor det er mislighetsrisiko, vil internkontroll og godt innarbeidede rutiner redusere muligheten for tyveri og risiko for at ansatte utsettes for urettmessige anklager om økonomisk utroskap reduseres.

En av de kontrollerte virksomhetene hadde nylig utarbeidet retningslinjer som er tydelig på at reiser bestilles gjennom rammeavtale, togbilletter kjøpes gjennom ruterkort eller refusjon, matinnkjøp via rammeavtale, blomster kjøpes ved bruk av faktura, og ellers har virksomheten presisert at kommunens samskjøpsavtaler skal benyttes på områder der kommunen har inngått avtaler.

Kommunikasjon

Kommunerevisjonen har oppsummert undersøkelsen til Byrådsavdeling for finans. Rundskrivet tilsier etterkontroll av kortbruken. Vi har anbefalt byrådsavdelingen om å vurdere tiltak til hvordan krav om etterkontroll kan iverksettes for å overvåke at intensjonen i rundskrivet blir etterlevd.

4.5 Kommunes tilskuddsforvaltning

Kommunerevisjonen gjennomførte en forenklet etterlevelseskontroll av deler av kommunens regler om tilskuddsforvaltning i 2023. Kommunerevisjonens gjennomgang omfattet tilskuddsmidler hvor myndighet til å fordele tilskuddet er delegert til en byråd eller underliggende virksomheter, dvs. de tilskudd som bystyrets instruks gjelder for. Kommunerevisjonen rapporterte resultatet av den forenklede etterlevelseskontrollen til kontrollutvalgets møte 29. mai 2023, i nummerert brev 9/2023 (sak 51).

Formål og problemstilling

Kontroll av etterlevelse av utvalgte bestemmelser om tilskuddsforvaltning i kommunens regelverk tok utgangspunkt i Bystyrets vedtak av 18. desember 2002, sak 503 *Regler for tilskuddsforvaltningen – instruks om utforming av tilskuddsordninger i Oslo kommune, tilskuddsinstruks punkt 2,6,9,12 og 13, samt byrådets rundskriv 10/2003 Regler for tilskuddsforvaltningen – instruks om utforming av tilskuddsordninger i Oslo kommune (utdypende kommentarer til tilskuddsinstruks).*

Instruksene stiller krav til tilskuddsforvaltningen i 15 punkter.

Gjennomføring

Kommunerevisjonens kontroll omfattet 5 av de 15 punktene. Dette gikk på om de utvalgte virksomhetene:

1. hadde utarbeidet tilskuddsregler for den enkelte tilskuddsordning,
2. hadde etablert rutiner for kunngjøring og informasjon til tilskuddsmottaker,
3. stilte vilkår og forbehold ved tildelingen for styring av tilskuddene til formålet,
4. gjennomførte etterkontroll av tilskuddsmottakers bruk av midlene og
5. gjennomførte etterkontroll av intern saksbehandling.

Kontrollen ble gjennomført ved kartlegging av retningslinjer og praksis i Klimaetaten, Kulturetaten, Velferdsetaten, Bymiljøetaten, Bydel Alna, Bydel Gamle Oslo og byrådsavdelingene. Vi gjorde stikkprøver i de undersøkte virksomhetene og i én byrådsavdeling.

Konklusjon

Kommunerevisjonen konkluderte i attestasjonsuttalelsen med forbehold som følge av mangler ved tre av de fem kontrollerte kravene, jf. nummerert brev 9/2023 (sak 51). Forbeholdet dreide seg om manglete vilkår og forbehold ved tildelingen for styring av bruk til formålet, om virksomhetenes etterkontroll av tilskuddsmottakers bruk av midlene, og om virksomhetenes etterkontroll av intern saksbehandling, ble etterlevd. (kontrollpunkt 3-5).

Kommunerevisjonen følger opp nummererte brev ved at vi melder om status til kontrollutvalget på meldte tiltak én gang i året. Ved vår rapportering til kontrollutvalget i januar 2024 (sak 2) var det nummererte brevet om tilskuddsforvaltning ett av de områdene hvor det var for tidlig å uttale om meldte tiltak er tilstrekkelig fulgt opp. Dette skyldes blant annet at tiltak innebærer endret praksis i tildelingsbrev for fremtidige tilskudd. Foruten uttalelsen til kontrollutvalget om resultatet av den forenklete etterlevelseskontrollen, ble meldte funn meldt tilbake til den enkelte virksomhet hvor vi etterspurte tiltak. For én av virksomhetene, Klimaetaten, ble det ikke avdekket svakheter i kontrollrutinene for de tilskuddene og områdene vi kontrollerte. Fra øvrige virksomheter mottok vi følgende tilbakemeldinger om tiltak:

- Kulturetaten ville ha fokus på å forbedre intern tilskuddsbehandling. Enkelte av forbedringspunktene er avhengig av finansiering og prioritering i budsjettprosesser, da det vil være nødvendig med videreutvikling av funksjonalitet i etatens digitale saksbehandlingssystem.
- Velferdsetaten meldte både om gjennomførte og planlagte tiltak. I tilsagnsbrevene for 2023 er det satt krav om at regnskapet må kunne sammenlignes med innsendt søknadsbudsjett, tilskuddet må komme tydelig fram av regnskapet og alle utgifter må kunne dokumenteres med bilag. Etaten planla også å gjennomføre stikkprøvekontroll av saksbehandlingen.
- Bymiljøetaten meldte at de hadde etablert et lokalt tilskuddsforum som arbeider med systematisk risikokartlegging og at etaten vurderte behov for kontroller opp mot det arbeidet som skjer i forumet.
- Bydel Alna så på Kommunerevisjonens anbefalinger som verdifulle og nyttige for å videreutvikle bydelens tilskuddsforvaltning og meldte at de fleste anbefalingene ville bli fulgt opp ved en revidering av bydelens interne retningslinjer for tilskuddsforvaltning og utmåling av tilskudd.

- Bydel Gamle Oslo meldte at det skulle arbeides med skriftliggjøring av kriteriene for å vurdere om tilskuddsrapporteringen er tilfredsstillende og tok sikte på å utarbeide retningslinjer for etterkontroll som skulle implementeres.
- Byrådsavdelingen for næring og eierskap meldte at de var i gang med revidering av ordningene som var en del av gjennomgangen. Ordningene skulle innlemmes som en del av Oslo kommunes egen tilskuddsportal. De mente dette ville bidra til bedre rutiner og kontroller og være en god oppfølging for de punktene som særlig ble påpekt i rapporten fra Kommunerevisjonen.

Som det kommer frem i svarene fra virksomhetene, vil det ta tid før man kan måle eventuell effekt av iverksatte tiltak knyttet til kommunens kontroll med bruken av utdelte tilskuddsmidler. Kommunerevisjonen vil gjennomføre enkelte stikkprøvekontroller i virksomhetene når tiltakene har fått effekt.

Kommunikasjon

De fleste tilskudd i kommunen utbetales før tiltaket eller aktiviteten iverksettes, noe som innebærer en større iboende risiko for at kommunen ikke løpende vil avdekke om midlene blir misbrukt eller benyttet utenfor formålet for tilskuddsordningen.

Etter undersøkelsen, ba vi byrådet om å vurdere ev. behov for å tydeliggjøre overfor kommunens virksomheter de kravene som ligger i byrådets rundskriv og ev. følge opp at kommunens virksomheter gjennomfører tiltak som vil bidra til forbedringer i den interne kontrollen av tilskuddsforvaltningen. Kommunerevisjonen mottok svar fra byrådsleder 16. februar 2024. Byrådet tar Kommunerevisjonens anbefalinger til etterretning. Byrådsleder presiseres at byrådsavdelingene har ansvar for forvaltning av tilskudd på sine respektive sektorkapitler. Det vises også til rundskrivets punkt om etterkontroll av saksbehandlingen (stikkprøvekontroll): «Det skal innføres rutiner for etterkontroll av saksbehandlingen. Oppfølging og kontroll må tilpasses den enkelte tilskuddsordning og ha et rimelig omfang i forhold til den nytte den gir.»

5 Inntekter

Størstedelen av kommunens inntekter kommer fra skatteinntektene, og omtales i saksfremstilling for Årsregnskap 2023 for bykassen, lånefondet og konsolidert regnskap, byrådssak 1025/24 som frie inntekter. Til sammen utgjør dette 60,8 milliarder kroner. Resten er sektorinntekter som bidrar til å finansiere spesifikke områder i kommunens ulike virksomheter. Se tabell under.

Tabell 3 Kommunens driftsinntekter fra kommunens årsregnskap 2023

	Bykasse	Lånefond/Foretak	Eliminering	Totalt i år
Rammetilskudd	11 731			11 731
Inntekts- og formueskatt	45 631			45 631
Eiendomsskatt	2 042			2 042
Andre skatteinntekter	1			1
Andre generelle driftsinntekter	1 393		-1 393	0
Sum generelle driftsinntekter	60 798	0	-1 393	59 405
Andre overføringer og tilskudd fra staten	7 916	842	1 393	10 151
Overføringer og tilskudd fra andre *)	2 669	6 864	-8 493	1 040
Brukerbetalinger	1 824	0	0	1 824
Salgs- og leieinntekter **)	13 919	2 540	0	16 459
Sum sektorinntekter	26 329	10 246	-7 100	29 474
Sum driftsinntekter	87 127	10 246	-8 493	88 880

Note: Tallene er oppgitt i millioner kroner Opplysningene i tabellen er basert på byrådssak 1025/24 Årsregnskap 2023 for bykassen, lånefondet og konsolidert regnskap. Vedlegg 1 Noter: Tallene er en samstilling fra pkt. 2.1.1 Bevilgningsoversikt drift (1a og 1b), 2.1.3 Økonomisk oversikt etter art -drift 2023 og 2.3.2 Konsolidert oversikt.

*) Vedlegg 3 Hovedoversikter og spesifikasjoner viser Konsolidert regnskap 2023 med eliminerings.

***) Andel interne salgsinntekter kroner 6 milliarder mellom bykassens virksomheter er ikke eliminert.

Dette kommer frem fra Vedlegg 1 Noter, Kapittel 5 Annen pliktig regnskapsrapportering.

Kort oppsummert kan vi si følgende om sektorinntektene:

- **Overføringer og tilskudd fra staten eller fra andre.** Posten består blant annet av sykelønns- og foreldrepengerefusjon, merverdiavgiftskompensasjon i drift, statstilskudd til flyktninger og innvandrere, refusjon for ressurskrevende brukere, mv. Kommunen mottar i tillegg en rekke øremerkede tilskudd fra statlige og private tilskuddsytere. Ofte blir Kommunerevisjonen bedt om å revidere særregnskap som viser utgifter kommunen har finansiert gjennom mottatte tilskudd (Se omtale i kapittel 2.6). Inntekter bykassen/foretakene har internt i konsernet blir klassifisert i posten Overføringer og tilskudd fra andre. De eliminerte inntektene i konsernet utgjør 8,5 milliarder kroner.
- **Brukerbetaling** er kommunens inntekter fra salg av tjenester til kommunens innbyggere i bydelene, Helseetaten, Velferdsetaten og Aktivitetsskolen. Inntektene kommer i det alt vesentligste (99 %) fra i bydelene og Utdanningsetaten.

- **Andre salgs- og leieinntekter.** Salgs- og leieinntekter består av avgiftspliktige gebyrer for salg av tjenester fra Renovasjonsetaten, Vann- og avløpsetaten og Oslo Havn KF. Øvrig avgiftspliktig salg er primært knyttet til diverse virksomheter innen sektoren for miljø og samferdsel i tillegg til Plan- og bygningsetaten, Gravferdsetaten og Munchmuseet. Kommunen har også vesentlige inntekter fra utleie av kommunale boliger, lokaler og tomter. I tillegg kommer diverse avgiftsfrie salg som også inkluderer internsalg mellom bykassens virksomheter. Dette utgjør ca. 6,0 milliarder kroner, herav er 4,2 milliarder bydelenes kjøp av sykehjemsplasser fra Sykehjemsetaten.⁶

Formål og problemstilling

Målet med revisjonen av kommunes driftsinntekter har vært å innhente tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis for at vi skal kunne uttale oss om det er etablert tilfredsstillende internkontroll som bidrar til å sikre fullstendighet, gyldighet og nøyaktighet i de ulike inntektsstrømmene.

Gjennomføring

Brukerbetalinger og andre salgs- og leieinntekter vil ha forskjellig risiko knyttet til hvordan transaksjonene blir behandlet. Revisjonen av inntektsstrømmene varierer også avhengig av hvordan de oppstår og hvordan de behandles i virksomhetene. For flere driftsinntekter utfører vi i stor grad analyser, men gjennomfører også revisjonen på andre måter.

Kommunens virksomheter har blant annet en rekke ulike forsystemer som behandler ulike inntektsstrømmer. Disse reviderer vi ofte gjennom IT-revisjoner. For 2023 har vi pågående IT-revisjoner som gjelder inntekter hos Bymiljøetaten, hvor vi ser på to systemer etaten har utviklet selv. Vi har også en pågående revisjon av system for håndtering av inntekter knyttet til utleie av fast eiendom i Oslo Havn KF. For sektorsystemene, som håndterer oppholdsbetaling for barnehage og aktivitetsskole, har vi årlige revisjonshandlinger.

Konklusjon

Vi har ikke avdekket forhold gjennom årets regnskapsrevisjon som tyder på svakheter som kan medføre vesentlige beløpsmessige feil i kommunens regnskap.

Vi har imidlertid avdekket enkelte svakheter ved rutiner rundt inntekter som kan medføre risiko for svakheter i den økonomiske internkontrollen i enkelte virksomheter. Dette er tatt opp med de virksomhetene det gjelder.

I det følgende gir vi status på oppfølging av to nummererte brev som retter seg mot inntekter. Temaene er hhv. utleie og kontraktsforvaltning og kontantomsetning.

⁶Byrådssak 1025/24 Årsregnskap 2023, Vedlegg 1 – Noter, pkt. 5 Annen pliktig regnskapsrapportering.

5.1 Utleie og kontraktsforvaltning av kultur- og næringslokaler

Kontrollutvalgets behandlet i sitt møte 18. april 2023 *Nummerert brev 07/2023 Vesentlige mangler i den økonomiske internkontrollen i Kulturetaten*. Det nummererte brevet ble behandlet i bystyret 14. juni 2023 (sak 182/23), hvor det i vedtaket fremgår at bystyret imøteser ny rapportering fra Kommunerevisjonen på dette området i forbindelse med regnskapsrevisjonen for 2023. Kommunerevisjonen har høsten 2023 foretatt nye kontroller som danner grunnlag i den etterspurte rapporteringen til kontrollutvalget/bystyret første halvår 2024.

Gjennomføring

Kommunerevisjonen har for 2023 gjort stikkprøver av leieforhold. Disse er kontrollert mot avtalt leievederlag i kontrakt og inntektsførte beløp i regnskapet.

Konklusjon

Basert på våre kontroller vurderer vi at Kulturetaten fortsatt har utfordringer på dette området. Kommunerevisjonen viser til bystyrets vedtak og vil i nytt nummerert brev til kontrollutvalget oppsummere etterspurt rapportering. Basert på våre kontroller vurderte Kommunerevisjonen at etaten ikke hadde lyktes med å etablere systematiske etterkontroller av utleiekontraktene. Dette innebærer risiko for at feil ikke fanges opp og at faktureringen av inngåtte kontrakter og merverdiavgiftsbehandlingen kan bli feil over tid.

Kommunikasjon

Kommunerevisjonen har oppsummert forholdet i brev til etaten, som 14. februar 2024 svarte at den vil ta Kommunerevisjonens konklusjon til etterretning samt har iverksatt relevante tiltak.

5.2 Kontantomsetning i Utdanningsetaten

Kontrollutvalget behandlet i sitt møte 21. mars 2023, nummerert brev 4/2023 *Endelig innberetning om økonomisk mislighet*. I kontrollutvalgets vedtak merket utvalget seg at ved innberetning om økonomisk mislighet ved en skole ble det påpekt en vesentlig mangel ved bokføring og oppfølging av kontantomsetning både ved den angjeldende skolen og hos Utdanningsetatens overordnede rutiner for avstemming og kontroll.

I brev til Kommunerevisjonen har etaten opplyst at de ved inngangen til 2023 hadde 52 skoler/avdelinger med kontantsalg. De rapporterer at de ved utgangen av året har redusert antallet som har kontanthåndtering.

Kommunerevisjonen har i regnskapsrevisjonen fulgt opp Utdanningsetatens rutiner på området.

Gjennomføring

Vår gjennomgang har blant annet omfattet rutiner og avstemminger knyttet til inntekter ved ti skoler våren og høsten 2023. Vi har også kartlagt rutiner og testet kontroller i avdeling for administrative tjenester, seksjonene økonomi og lønn.

Konklusjon

Ved våre skolebesøk hadde seks av skolene kontantsalg, hovedsakelig kantinesalg. Vi hadde bemerkninger til rutinene for tre av dem. Bemerkningene var av samme art som vi har tatt opp i tidligere års brev, blant annet at bokført salg blir registrert med utgangspunkt i faktisk innskudd av kontanter i banken og ikke kassasystemets rapporter slik regelverket krever, og at det manglet avstemming og kontrollspor fra kassaoppgjør til inntektsføring.

I desember 2023 hadde etaten i avstemming av en balansekonto uidentifiserbare innbetalinger. Etaten er i gang med flere tiltak for å forbedre rutiner og kontroller for kontantsalg, og har opplyst at de i størst mulig grad ønsker like rutiner og kassasystemer ved skolene.

Kommunikasjon

Vi har etter årets regnskapsrevisjon anbefalt etaten å prioritere arbeidet med å etablere tiltak på området for å redusere risikoen for misligheter og svinn. Etaten svarer at de har opprettet nye rutiner for dagsoppgjør og rutine for registrering av inntekter. Etaten har også gjennomført flere kontroller for å sjekke at det ikke bygger seg opp store kontantbeholdninger ute på skolene.